

Suport a la definició del benestar vinculat a la salut comunitària a les Terres de Lleida

Transició verda i justa a les Terres de Lleida

Autora: Helena Guiu Cervera

Document elaborat per encàrrec del Patronat de Promoció Econòmica de la
Diputació de Lleida

Data: Juny 2025

Table of Contents

TRANSICIÓ VERDA I JUSTA A LES TERRES DE LLEIDA	1
TABLE OF CONTENTS.....	3
MARC DE TREBALL.....	4
INTRODUCCIÓ: REDEFININT EL BENESTAR PER TRANSFORMAR EL TERRITORI.....	5
DEFINICIÓ DE BENESTAR I ADAPTACIÓ TERRITORIAL.....	8
VISIÓ DE FUTUR PER AL TERRITORI DE LLEIDA: CAP A UN TERRITORI VIU, JUST I RESILIENT.	9
ELS MARCS D'INDICADORS EXISTENTS DEL BENESTAR I LA SALUT.....	12
EL PRIMER REPTA: SUPORT PER UN CAMP D'INNOVACIÓ SOBRE ELS INDICADORS DEL BENESTAR.	12
1. <i>Recopilació d'articles i amb variables del benestar i la salut.....</i>	<i>13</i>
2. <i>Cas exemple d'aplicació. Definició del Determinants Urbans de la Salut i la seva aplicació al POUM de Vic. ....</i>	<i>16</i>
3. <i>Llista d'actors clau per a la cocreació del sistema d'indicadors.....</i>	<i>17</i>
4. <i>Eixos temàtics dels indicadors.....</i>	<i>19</i>
CONCLUSIÓ.....	21
CAP A UNA GOVERNANÇA DEL BENESTAR ARRELADA AL TERRITORI	21
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	22

Marc de treball.

Aquest document està pensat com una eina base per incorporar el benestar, d'una forma holística, com a eix vertebrador del desenvolupament territorial, la salut comunitària i la planificació estratègica. Té l'objectiu de donar suport a la definició del benestar vinculat a la salut comunitària al territori de Lleida, en el context de la transició promoguda per l'Agenda Compartida de Lleida, Pirineu i Aran i l'estratègia RIS3CAT 2030.

S'hi presenten conceptes clau, referents internacionals i eixos d'anàlisi per repensar el benestar des d'una perspectiva territorial, ecològica i comunitària, així com una proposta de reptes estratègics i visió de futur per al territori.

El document recull:

- o Una definició de benestar adaptada al context de Lleida.
- o Els eixos temàtics per construir indicadors rellevants i útils per a la presa de decisions públiques.
- o Una revisió d'experiències de referència, com el cas de Vic, aplicable a la planificació territorial.
- o Una proposta de marcs d'indicadors existents, estudis recents i actors clau a tenir en compte per impulsar un camp d'innovació al voltant de la mesura del benestar i la salut.
- o I, finalment, una visió de futur territorial on el benestar sigui tant l'objectiu com la brúixola per orientar les polítiques públiques.

Introducció: redefinint el benestar per transformar el territori

El benestar de les persones i del territori s'ha convertit en un repte estructural i una oportunitat estratègica per orientar la transformació de les Terres de Lleida. Dins el marc de l'Estratègia d'Especialització Intel·ligent de Catalunya (RIS3CAT 2030), s'estableix l'objectiu de fomentar una transició verda, digital i justa, que actuï com a *motor de prosperitat i benestar per retenir i atreure població*, en línia amb la visió de futur de l'Agenda Compartida de Lleida, Pirineu i Aran (Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Finances 2025).

En un context global en què la definició de benestar associada exclusivament al creixement econòmic ha quedat obsoleta, esdevé imprescindible una nova conceptualització, més àmplia, integral i arrelada a les realitats diverses del territori. Aquesta redefinició és un repte col·lectiu que ja s'està abordant a escala internacional, destacant l'aportació de l'Organització Mundial de la Salut [OMS] i de les Nacions Unides, que en el document "Un marco mundial para integrar el bienestar en la salud pública utilizando un enfoque de promoción de la salud" (The World Health Organization 2023) proposen un nou marc per mesurar el benestar de forma inclusiva, sostenible i intergeneracional.

Aquest canvi de paradigma implica abandonar la lògica econocèntrica del PIB com a indicador únic de progrés i adoptar una arquitectura estadística que reflecteixi dimensions com la **salut mental, l'equitat, la participació, l'entorn ambiental i la cohesió social**.

Benestar i salut són avui reconeguts com a conceptes profundament interrelacionats, tot i que tradicionalment s'han abordat de forma separada. Les polítiques de salut pública estan vivint una transició fonamental, impulsada per l'evidència científica creixent que relaciona **la salut humana amb els determinants**

ambientals, socials i estructurals. Així, **el benestar es defineix com un estat integral —físic, mental, emocional, espiritual i social— que transcendeix l'absència de malaltia** i es fonamenta en la capacitat de viure una vida amb dignitat, sentit i seguretat (Adler & Seligman 2016; OECD 2020; The World Health Organization 2023).

Aquest enfocament amplia el marc d'acció de les polítiques públiques, que han d'atendre tant els entorns on les persones viuen, treballen i es relacionen -urbans, rurals, etc- , com els sistemes que generen o limiten les condicions de vida saludables - naturals, de transport, alimentari, etc-. Justament aquests són els àmbits en que es despleguen els reptes del RIS3CAT, els quals integren el sistema alimentari, energia, mobilitat, salut comunitària, indústria, educació i generació de coneixement i cultura i territori.

El territori de Lleida, amb 231 municipis distribuïts en 12 comarques —el 92% dels quals són àrees rurals (acn 2024)—, presenta una realitat territorial marcada per binomis com urbà-rural, plana-muntanya, poble-ciutat, o natura-cultura. Aquest context defineix una realitat única, amb fort potencial però també amb desigualtats acumulades.

Tot i els beneficis que ofereixen els entorns rurals —com la qualitat ambiental, la cohesió social o la proximitat als recursos naturals—, també hi persisteixen desigualtats notables d'accés a serveis, oportunitats i infraestructura (EUROSTAT 2024). Per altra banda, les àrees urbanitzades del territori comparteixen reptes comuns amb altres ciutats europees: desigualtat social, contaminació atmosfèrica i pressió sobre serveis públics.

La RIS3CAT 2030 identifica un conjunt de reptes de país agrupats en àmbits transformadors (Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Finances 2025). Aquests reptes tenen una clara expressió territorial i prenen forma específica en el context de Lleida. Tenint en compte la realitat territorial, els desafiaments estructurals de les zones urbanes i rurals (European Commission, Directorate-General for Agriculture

and Rural Development 2021; EUROSTAT 2024), la connexió amb l'Estratègia RIS3CAT 2030 i el recent estudi sobre la "Revitalització i resiliència se les àrees i comunitats rurals" (RIS3CAT & Reimagined Futures 2025a), s'identifiquen **els cinc reptes claus del territori de Lleida**:

- a) Mesura del benestar territorial i sistemes d'indicadors contextualitzats.
- b) Desigualtat territorial i accés limitat als serveis bàsics.
- c) Despoblament, envelliment i manca d'oportunitats de futur.
- d) Vulnerabilitat ecològica i dependència de sectors exposats al canvi climàtic.
- e) Participació ciutadana limitada i governança desconnectada del territori.

Amb aquesta mirada sistèmica, **el benestar es proposa aquí com l'estrella guia i el camp base** des del qual articular una estratègia territorial de transició verda, justa, inclusiva i resilient.

Definició de benestar i adaptació territorial

Seguint els marcs conceptuals internacionals (OECD 2020; The World Health Organization 2023; RIS3CAT & Reimagined Futures 2025b) i adaptant-se als reptes de la realitat heterogènia de Lleida, definim el benestar com:

*Un estat dinàmic, subjectiu i col·lectiu, que combina el **benestar físic, emocional, mental, espiritual i social**, que va més enllà de l'absència de malalties, i que s'expressa en la capacitat de sentir-se bé (benestar hedònic) com de viure amb sentit, propòsit i plenitud (benestar eudaimònic), amb relacions significatives i accés equitatiu als recursos i drets fonamentals.*

Per al territori de Lleida, el benestar significa garantir condicions dignes i oportunitats vitals a tots els seus habitants, independentment de l'entorn rural o urbà on resideixin, mitjançant:

- a) la cocreació del indicadors de benestar
- b) assegurant una equitat territorial i social
- c) promovent la innovació territorial
- d) promovent la transició ecològica i protecció dels entorns naturals
- e) facilitant la participació de les comunitats.

Visió de futur per al territori de Lleida: cap a un territori viu, just i resilient.

Imaginem unes Terres de Lleida **actives, cohesionades i sostenibles**, on el benestar de les persones i de les comunitats sigui el motor de la transformació territorial. Un territori que, arrelat en la seva diversitat rural i urbana, es projecta cap al futur posant la vida, la cura, la natura i la participació en el centre de totes les decisions.

Aquesta visió es fonamenta en **cinc eixos transformadors**, que integren els reptes identificats i els converteixen en **oportunitats de progrés compartit**:

- a) La utilització del benestar com a brúixola per a la planificació i avaluació pública.
- b) Equitat territorial i serveis de qualitat per a tothom.
- c) Territori innovador i digitalment connectat per a una economia sostenible.
- d) Transició ecològica justa i sobirania territorial.
- e) Comunitats vives, participatives i amb capacitat d'autogovern.

A. La utilització del benestar com a brúixola per a la planificació i avaluació pública.

El territori de Lleida aposta per un sistema de **mesura del progrés basat en el benestar real**, i no només en indicadors econòmics agregats. Es desenvolupa un marc territorial de **nous indicadors de benestar**, cocreats amb els actors locals, que permet orientar les polítiques públiques, fer seguiment de la justícia territorial i valorar l'impacte real de les inversions.

Aquest procés ha de ser participatiu, descentralitzat, iteratiu i centrat en les necessitats reals de la població. L'objectiu és construir **indicadors útils per a la presa de decisions**, però també legítims i compartits socialment.

El punt 4 recopila articles, indicadors actualment actualitzats i alguns dels potencials actors que poden tenir un rol clau en la cocreació d'aquests indicadors del territori.

B. Equitat territorial i serveis de qualitat per a tothom.

L'equitat social i territorial esdevé el principi rector de totes les polítiques. Totes les persones, visquin on visquin, tenen accés efectiu a serveis bàsics, habitatge digne, oportunitats laborals i educatives, connectivitat digital i mobilitat sostenible.

Els sistemes de **planificació incorporen el principi de justícia espacial** (*spatial justice*) i eines de *rural proofing* per assegurar que cap territori queda enrere.

C. Territori innovador i digitalment connectat per a una economia sostenible.

Lleida esdevé un ecosistema d'innovació territorial amb un teixit econòmic diversificat, arrelat en els sectors verds, culturals i tecnològics, i vinculat a la formació de talent local. La digitalització s'entén com un dret i una eina per millorar la qualitat de vida, l'eficiència dels serveis i la competitivitat de les zones rurals.

D. Transició ecològica justa i sobirania territorial.

El territori impulsa una **transició ecològica arrelada**, basada en la bioeconomia, l'agroecologia, la sobirania energètica i la conservació activa dels ecosistemes. La gestió sostenible de l'aigua, del sòl i de l'energia esdevé estratègica. Els sistemes alimentaris locals són **resilients, sans i de proximitat**, connectant pagesia, comunitats i innovació.

E. Comunitats vives, participatives i amb capacitat d'autogovern.

El territori aposta per una **governança inclusiva, comunitària i intergeneracional**. Les comunitats locals són reconegudes com a agents actius, i es creen espais reals per a la **participació, la cocreació de polítiques i la corresponsabilitat**. La **resiliència comunitària i el suport mutu** són pilars per afrontar reptes globals des d'una acció local amb sentit.

Els marcs d'indicadors existents del benestar i la salut.

El primer repte: suport per un Camp d'Innovació sobre els indicadors del benestar.

Actualment, la planificació pública al territori de Lleida es basa majoritàriament en indicadors econòmics i demogràfics, sovint agregats per comarques o àmbits supramunicipals (Idescat n.d.) i poc sensibles a la realitat rural. A més a més, les dades disponibles no estan associades amb indicadors de qualitat de vida o impacte subjectiu. Aquesta limitació genera cegueses estructurals que dificulten l'avaluació de polítiques i invisibilitzen aspectes clau del benestar i salut real en un territori heterogeni.

A través del **co-disseny d'un sistema d'indicadors de benestar** adaptat a Lleida amb participació d'institucions, recerca, agents locals i comunitat, es poden incorporar en la planificació territorial i al seguiment de polítiques públiques.

Amb l'objectiu de contribuir a la definició d'una visió de futur del benestar arrelada al territori i orientada a les oportunitats i innovacions que aquest ofereix, s'ha realitzat una recopilació d'estudis científics que aporten eines conceptuals i metodològiques per mesurar el benestar i la salut de manera integral.

Aquesta selecció d'articles esdevé especialment rellevant per **caracteritzar, protegir i promoure els espais naturals de proximitat en contextos rurals i semiurbans**, com els presents a les Terres de Lleida, on el contacte amb la natura i la qualitat ambiental són actius essencials per a la salut comunitària.

Els estudis recollits posen el focus en els efectes positius del contacte amb la natura sobre la salut i en la capacitat d'aquests entorns per millorar el benestar emocional, físic i social de la població. Si bé els límits negatius (contaminació, soroll,

etc.) estan ja ben definits per organismes com la OMS (n.d.a; 2018), alguns autors (Pérez Velasco & Jarosińska, 2022) proposen actualitzar aquestes guies i superar una lògica exclusivament preventiva, per **avançar cap a una promoció activa de salut a través de l'entorn**.

1. Recopilació d'articles i amb variables del benestar i la salut.

A continuació, la taula 1 sintetitza els principals marcs d'indicadors de benestar desenvolupats a escala europea, nacional i regional. Inclou els àmbits temàtics coberts, el nombre d'indicadors aproximat i les característiques clau de cada enfocament.

Taula 1: Resum dels marcs d'indicadors del benestar segons escales i dimensions.

Font / Marc	Àmbit / Institució	Dimensions o àrees de benestar	Característiques / Observacions
Better Life Index (OECD, 2020)	Europeu - OCDE	Habitatge, Ingressos, Feina, Comunitat, Educació, Medi ambient, Compromís cívic, Salut, Satisfacció, Seguretat, Equilibri vida-treball	11 dimensions, 25 indicadors. Interactiu i amb enfocament de benestar subjectiu i objectiu.
Quality of Life Indicators (Eurostat, 2017)	Europeu - Eurostat	Condicions materials, Producció, Salut, Educació, Oci i relacions, Seguretat, Governança, Entorn natural, Experiència vital	9 dimensions, enfocament quantitatiu harmonitzat a nivell europeu.
Framework for Measuring Inclusive and Sustainable Wellbeing (FISW)	Europeu - EGWM / ONU	Econòmic, Social, Ambiental	Integral, inclusiu i sostenible. Proposa superar el PIB com a únic indicador de progrés.
Indicadors de benestar personal i social (INE)	Estatal - Espanya	Benestar subjectiu, qualitat de vida, salut, educació, relacions socials, entorn	Inspirat en OCDE i Eurostat. Inclou variables de percepció i dades objectives.

Estrategia Nacional de Salud Mental	Estatal - Ministeri de Sanitat	Benestar emocional i social	Inclòs com a part fonamental de la salut mental. Enfocament integrador.
Agenda Urbana Española	Estatal - Govern d'Espanya	Qualitat de vida urbana	Inclou el benestar com a eix clau per a desenvolupament sostenible.
RIS3CAT 2030	Regional - Catalunya	Innovació social, salut comunitària, equitat territorial, economia sostenible	El benestar com a eix transversal. Visió holística, no unívoca, orientada al territori.
Reimagined Futures – Salut planetària	Regional - Catalunya	Benestar físic, mental i social connectat amb l'entorn local i el planeta	Aborda el benestar com a concepte ecosistèmic i transformador.
Indicadors Idescat	Regional - Catalunya	Salut, educació, habitatge, qualitat de vida, renda	Recull dades bàsiques i desigualtats. Aplicable territorialment.

A continuació, taula 2 resumeix els determinants de salut i benestar, les variables utilitzades i el tipus d'estudi, basada en la revisió d'articles.

Taula 2: Resum de determinants identificats i variables utilitzades.

Estudi / Font	Determinants identificats	Variabels utilitzades	Tipus
(Marselle et al. 2021)	Biodiversitat urbana, qualitat dels espais	Estrès (cortisol), diversitat microbiològica, trastorns mentals, activitat física, qualitat de l'aire	Salut i benestar
(Stamper et al. 2016)	Microbioma d'entorns construïts, connexió natura-cultura	Estudis de composició microbiològica i impacte emocional (teòric)	Benestar
(Haahtela 2019)	Pèrdua de biodiversitat, desequilibri	Exposició a microorganismes, al·lèrgies, trastorns inflamatoris	Salut
(Peng et al. 2025)	Tipologia de vegetació, pendent del terreny	Pressió arterial, freqüència cardíaca, estat d'ànim	Salut i benestar
(Nieuwenhuijsen et al. 2023)	Contaminació	Exposició PM2.5, risc de demència	Salut
(Zhou et al. 2023)	Onades de calor, contaminació, manca d'espais verds	Hipertensió, exposició ambiental combinada	Salut

(Bratman et al. 2024)	Percepció olfactiva de la natura	Vies neuronals i efectes emocionals (exploratori)	Benestar
(Bressane et al. 2024)	Patrons d'exposició a la natura	Escales emocionals, freqüència d'exposició, perfils de conducta	Benestar
(Mills et al. 2019)	Holobiont i biodiversitat microbiana urbana	Diversitat microbiològica urbana i interacció humana	Salut
(Smith 2024)	Entorn físic i salut cerebral	Dades ambientals + neuroimatge	Salut i benestar
(Bolouki 2022)	Entorns urbans/naturals i salut mental	EEG, fMRI, fNIRS; activitat cerebral i restauració cognitiva	Salut
(Furjes-Crawshaw et al. 2025)	Activitat física en entorns naturals	Benestar físic i emocional, índexs d'activitat i afinitat amb la natura	Salut i benestar
(McNeil et al. 2022)	Connexió social i amb la natura	Escales de benestar subjectiu, exercici, suport social	Benestar
(Martínez García et al. 2024)	Dèficit de natura en la infància	Factors ambientals, ús de pantalles, desenvolupament cognitiu	Salut i benestar

2. Cas exemple d'aplicació. Definició del Determinants Urbans de la Salut i la seva aplicació al POUM de Vic.

Un dels estudis de referència que inspira aquesta proposta és el projecte de definició de determinants de salut aplicats al planejament urbà de Vic, el qual ofereix un model útil per traslladar a altres escales territorials. Aquest estudi connecta l'evidència científica amb la pràctica urbanística i territorial, oferint un enfocament interdisciplinari entre salut pública, ecologia urbana i planificació estratègica.

Taula 3: Els cinc grans grups de determinants urbanístics de la salut a Vic. Font: (Rofín, M. DiBa 2022 La salut al POUM de Vic; Puig-Ribera et al. 2022)

Categoria	Determinants urbanístics específics	Impactes sobre la salut
Densitat	Densitat residencial, densitat econòmica	Afecta la cohesió social, la salut mental, l'accés a serveis i l'activitat física
Connectivitat	Xarxa viària, rutes per a vianants, carrils bici, accessibilitat al transport públic	Relacionada amb la caminabilitat, activitat física, reducció del sedentarisme
Mixticitat	Barreja d'usos (habitatge, comerç, serveis, equipaments culturals i recreatius)	Fomenta el comerç de proximitat, l'activitat social, l'accés equitatiu als serveis
Paisatge urbà	Qualitat estètica, zones verdes i blaves, mobiliari urbà, manteniment, il·luminació	Impacta directament en el benestar emocional, salut mental i qualitat de vida percebuda
Trànsit	Volum i tipus de trànsit, contaminació acústica i atmosfèrica associada	Afecta la salut respiratòria, cardiovascular, l'estrès i la percepció de seguretat

3. Llista d'actors clau per a la cocreació del sistema d'indicadors.

Per impulsar aquest sistema, cal activar un ecosistema de col·laboració que inclogui agents amb experiència en la creació d'indicadors, centres de recerca i agents del territori. La taula 4 ofereix una visió general dels actors que caldria involucrar i la taula 5 recopila alguns dels actors que estan directament lligats en la recerca de determinants de la salut relacionats amb el entorn construït i natural.

Taula 4: Visió general d'actors.

Àmbit	Entitats
Actors institucionals	Generalitat de Catalunya (Departaments de Salut, Acció Climàtica, Territori, Drets Socials); IDESCAT; RIS3CAT.
Actors amb experiències similars	Diputació de Barcelona, Ajuntament de Vic,
Recerca i coneixement	Universitat de Lleida (UdL), IRB, IRTA, Agrotech, CREAM
Governança local	Ajuntaments, Consells Comarcals.
Societat civil	Entitats veïnals, cooperatives, plataformes rurals, xarxes juvenils
Referents internacionals	OMS (Well-being Framework), OCDE (Better Life Index), SDG Europe, NaturLab

Taula 5: Llista actors de l'àmbit de la recerca i el coneixement.

Àmbit	Nom	Projecte(s)	Institució / Equip	Especialitat / Expertesa	Contribució d'interès
Salut pública i epidemiologia ambiental	Mark J Nieuwenhuis	TAPAS, PHENOTYPE, ESCAPE, HELIX, EXPOSOMICS, PASTA, iMAP, BlueHealth, LifeCycle, CitiesHealth	ISGlobal	Exposició ambiental, epidemiologia, salut urbana	Benestar, entorns saludables
Salut i natura	Dr Matilda van den Bosch	RESONATE	ISGlobal	Salut mental, natura, exposició verda	Interacció natura-salut

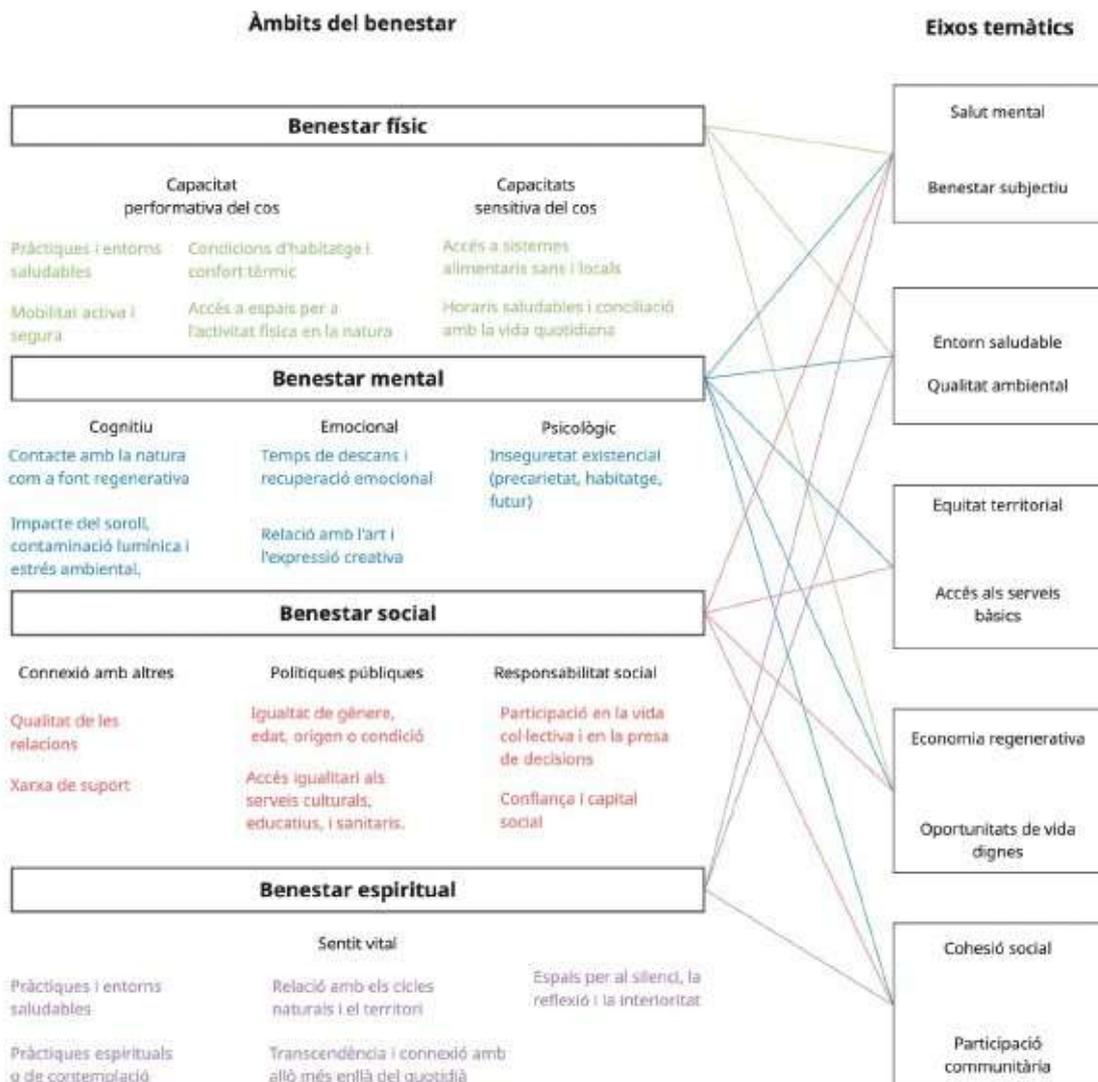
Salut i natura	Margarita Triguero-Mas	GreenME	ISGlobal, UOC, BCNUEJ	Teràpies basades en la natura, entorns verds	Connexió salut-biodiversitat
Urbanisme	Dr Josep Roca	QURBIS		Qualitat urbana, planificació estratègica	Urbanisme saludable
Restauració forestal	Johan Svensson	SUPERB	Internacional	Restauració forestal a gran escala	Resiliència ecològica
Micologia i ecologia	Jonàs Oliva	-	UdL i SLU	Biodiversitat fúngica, salut del sòl	Salut ecosistèmica
Psicologia ambiental	Terry Hartig	RESONATE	Uppsala University	Salut mental, entorns restauratius	Benestar psicològic
Psicologia ambiental	Anna María Pálsdóttir	GreenME	SLU	Avaluació d'intervencions basades en la natura	Salut ecosistèmica
Urbanisme i salut	Marta Rofín Serrà	URBACT-Healthy Cities, POUM Vic	Bax	Indicadors de salut en urbanisme	Avaluació urbanística
Infraestructura a verda	Pedro Calaza	Guia FEMP, Norma Granada	PiT (Coruña)	Infraestructura ecològica, planificació territorial	Naturalesa funcional
Urbanisme i salut	Lorena Perona Ribes	Urbaisalut	Diputació de Barcelona	Implementació d'eines urbanes per la salut	Planificació local
Ecologia i biodiversitat	Mariona Ferrandiz	Replantegem	CREAF	Espais verds, biodiversitat	Beneficis ecosistèmics
Ecologia i transformació	Annelies Broekman	-	CREAF	Transformació ecosocial, canvi climàtic	Governança ecològica
Gestió de projectes	Marta Cayetano Giralt	GreenME	UAB	Coordinació de recerca i polítiques	Implementació de resultats
Economia del benestar	Ada Ferrer-i-Carbonell	Indicador de benestar a Catalunya	CSIC, BSE	Benestar subjectiu, economia del benestar	Mesura integrada del benestar

4. Eixos temàtics dels indicadors

A mode de resum, es proposen cinc grans eixos temàtics que poden estructurar el sistema d'indicadors de benestar i salut al territori de Lleida. Aquests eixos representen dimensions clau per mesurar, planificar i avaluar el progrés en termes de qualitat de vida, equitat i sostenibilitat:

- a) **Salut mental i benestar subjectiu.** Avalua el benestar emocional, la salut mental percebuda, l'estrès, la felicitat i la satisfacció vital.
  - o Captura la dimensió emocional i psicològica del benestar, sovint invisibilitzada.

- b) **Entorn saludable i qualitat ambiental.** Inclou indicadors com la qualitat de l'aire, l'accés a aigua neta i segura, la biodiversitat funcional i la disponibilitat d'espais naturals.
  - o Mesura les condicions ecològiques bàsiques per a la salut física i la resiliència ambiental.

- c) **Equitat territorial i accés als serveis bàsics.** Inclou l'accessibilitat a l'educació, la salut, l'habitatge digne, la cultura i la connectivitat digital i física.
  - o Reflexiona sobre la justícia espacial i la capacitat del territori per garantir drets i oportunitats a tothom.

- d) **Economia regenerativa i oportunitats de vida dignes.** Fa referència a l'accés a ocupacions de qualitat, a la formació contínua i al desenvolupament econòmic sostenible.
  - o Mesura la possibilitat de desenvolupar una vida professional arrelada, viable i significativa.

- e) **Cohesió social i participació comunitària.** Comprèn l'arrelament al territori, la confiança mútua, la participació ciutadana i el suport social.
  - o Indica la capacitat col·lectiva de generar resiliència, sentit i governança compartida.

Per acabar, una mapa mental que mostra les connexions entre les dimensions del benestar i els eixos temàtics que poden estructurar indicadors o polítiques públiques.

Conclusió

Cap a una governança del benestar arrelada al territori

La redefinició del benestar com a eix central de la transició verda i justa a les Terres de Lleida obre una oportunitat per transformar el model de desenvolupament territorial. El benestar entès com una experiència col·lectiva, dinàmica i interdependent entre salut, territori, comunitat i medi ambient, esdevé un criteri estratègic per orientar polítiques públiques, inversions i sistemes de governança.

Les aportacions recollides en aquest document apunten cap a la necessitat d'impulsar un **camp d'innovació col·laborativa**, on els indicadors de benestar i salut siguin construïts amb participació activa dels actors locals, i incorporin tant dades objectives com percepcions subjectives. Això permetrà no només avaluar l'efectivitat de les polítiques, sinó també construir un **relat compartit de futur** on les persones i el territori floreixin conjuntament.

Aquesta proposta no és tancada. És una base per continuar un procés que ha de ser obert, iteratiu, interdisciplinari i radicalment arrelat. Arrelat a les terres, a les comunitats i als vincles socials i ambientals que defineixen el que significa "viure bé" des del territori.

Referències bibliogràfiques

- acn, redacció / (2024). El 92% de los municipios de Lleida están clasificados como áreas rurales. Segre. https://www.segre.com/es/comarcas/240919/92-municipios-lleida-estan-clasificados-areas-rurales_567830.html [2025-06-09]
- Adler, A. & Seligman, M.E.P. (2016). Using wellbeing for public policy: Theory, measurement, and recommendations. *International Journal of Wellbeing*, 6 (1). <https://doi.org/10.5502/ijw.v6i1.429>
- Bolouki, A. (2022). Neurobiological effects of urban built and natural environment on mental health: systematic review. *Reviews on Environmental Health*, 38 (1), 169–179. <https://doi.org/10.1515/reveh-2021-0137>
- Bratman, G.N., Bembibre, C., Daily, G.C., Doty, R.L., Hummel, T., Jacobs, L.F., Kahn, P.H., Lashus, C., Majid, A., Miller, J.D., Oleszkiewicz, A., Olvera-Alvarez, H., Parma, V., Riederer, A.M., Sieber, N.L., Williams, J., Xiao, J., Yu, C.-P. & Spengler, J.D. (2024). Nature and human well-being: The olfactory pathway. *Science Advances*, 10 (20), eadn3028. <https://doi.org/10.1126/sciadv.adn3028>
- Bressane, A., da Cunha Pinto, J.P., Garcia Goulart, A.P. & César de Castro Medeiros, L. (2024). Which dimensions of nature contact in Urban Green Spaces most significantly contribute to mental wellbeing? A multidimensional analysis in Brazilian metropolitan cities. *Health & Place*, 89, 103335. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2024.103335>
- DiBa (2022). *Ciutat i salut*.
- European Commission, Directorate-General for Agriculture and Rural Development (2021). *A long-term Vision for the EU's Rural Areas - Towards stronger, connected, resilient and prosperous rural areas by 2040*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0345> [2025-05-22]
- EUROSTAT (2024). *Urban-rural Europe - quality of life in rural areas*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_quality_of_life_in_rural_areas [2025-05-22]
- Furjes-Crawshaw, J., Heke, I., Jowett, T. & Rehrer, N.J. (2025). The Physical Activity Environment, Nature-Relatedness and Wellbeing. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 22 (2), 299. <https://doi.org/10.3390/ijerph22020299>
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Finances (2025). Identificació de reptes de la RIS3CAT 2030. (Versió 1)
- Haahtela, T. (2019). A biodiversity hypothesis. *Allergy*, 74 (8), 1445–1456. <https://doi.org/10.1111/all.13763>
- Idescat (n.d.). *Indicadors de benestar i progrés social. Catalunya*. <https://www.idescat.cat/pub/?id=indbps> [2025-06-02]

- Marselle, M.R., Lindley, S.J., Cook, P.A. & Bonn, A. (2021). Biodiversity and Health in the Urban Environment. *Current Environmental Health Reports*, 8 (2), 146–156. <https://doi.org/10.1007/s40572-021-00313-9>
- Martínez García, R., Caballo, B. & Varela-Crespo, L. (2024). El 'Trastorno por déficit de naturaleza' en la infancia. Un análisis desde una perspectiva pedagógico-social. *Ciencias Sociales y Educación*, 13, 1–23. <https://doi.org/10.22395/csye.v13n25a7>
- McNeil, D.G., Singh, A. & Chambers, T. (2022). Exploring Nature- and Social-Connectedness as Mediators of the Relationship Between Nature-Based Exercise and Subjective Wellbeing. *Ecopsychology*, 14 (4), 226–234. <https://doi.org/10.1089/eco.2022.0013>
- Mills, J.G., Brookes, J.D., Gellie, N.J.C., Liddicoat, C., Lowe, A.J., Sydnor, H.R., Thomas, T., Weinstein, P., Weyrich, L.S. & Breed, M.F. (2019). Relating Urban Biodiversity to Human Health With the 'Holobiont' Concept. *Frontiers in Microbiology*, 10. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fmicb.2019.00550> [2023-02-08]
- Nieuwenhuijsen, M., Daher, C., Garcia-Vaz, C., Gispert, J.D., Vilor-Tejedor, N. & Navarro, A. (2023). *Air Pollution and Dementia - Key Facts*. ISGLOBAL. <https://www.isglobal.org/-/air-pollution-and-dementia-key-facts> [2025-04-26]
- OECD (2020). *Tu Índice para una Vida Mejor*. <https://www.oecdbetterlifeindex.org/es/#/111111111111> [2025-05-22]
- Peng, L., Cao, S., Chen, Y., Zeng, B., Lin, D., Xie, C., Li, X. & Ma, J. (2025). The Restorative Effect of Urban Forest Vegetation Types and Slope Positions on Human Physical and Mental Health. *Forests*, 16 (4), 653. <https://doi.org/10.3390/f16040653>
- Puig-Ribera, A., Rofin, M., Bort-Roig, J., Aumatell, E., Juncà, A., De San Pedro, M., Garcia-Cuyàs, F., Chamorro, C., Perona-Ribes, L., Torrentó, J.R., Jabardo-Camprubí, G., Palmero, F. & Geli, M. (2022). Integrating Health Into the Urban Master Plan of Vic, Barcelona: A Comprehensive Approach. *Urban Planning*, 7 (4). <https://doi.org/10.17645/up.v7i4.5492>
- RIS3CAT & Reimagined Futures (2025a). *Revitalisation and resilience of rural areas and communities (Syste... Kumu*. <https://reimagined-futures..kumu.io/revitalisation-and-resilience-of-rural-areas-and-communities-systems-map-0b749014-0d26-456c-ae59-815af730380a?token=a7PTpgKLjR6mBeUe> [2025-06-19]
- RIS3CAT & Reimagined Futures (2025b). *Transitions towards a system that embraces a holistic approach to h... Kumu*. <https://reimagined-futures..kumu.io/transitions-towards-a-system-that-embraces-a-holistic-approach-to-health-systems-map?token=k4h9HlyKvoNcauMD> [2025-06-19]
- Smith, L. (2024). Integrating the Physical Environment Within a Population Neuroscience Perspective. *Current Topics in Behavioral Neurosciences*, 68, 223–238. https://doi.org/10.1007/7854_2024_477
- Stamper, C.E., Hoisington, A.J., Gomez, O.M., Halweg-Edwards, A.L., Smith, D.G., Bates, K.L., Kinney, K.A., Postolache, T.T., Brenner, L.A., Rook, G.A.W. & Lowry, C.A. (2016). Chapter Fourteen - The Microbiome of the Built Environment and Human Behavior: Implications

for Emotional Health and Well-Being in Postmodern Western Societies. In: Cryan, J.F. & Clarke, G. (eds) *International Review of Neurobiology*. Academic Press. 289–323. <https://doi.org/10.1016/bs.irm.2016.07.006>

The World Health Organization, W. (2023). Framework for Wellbeing. <https://www.who.int/es/publications/m/item/wha-76---achieving-well-being--a-global-framework-for-integrating-well-being-into-public-health-utilizing-a-health-promotion-approach> [2025-05-20]

Zhou, W., Wang, Q., Li, R., Kadier, A., Wang, W., Zhou, F. & Ling, L. (2023). Combined effects of heatwaves and air pollution, green space and blue space on the incidence of hypertension: A national cohort study. *Science of the Total Environment*, 867. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2023.161560>